

TERI PRAČET

ROMAN O DISKSVETU
SVETLOST ČUDESNOG

Preveo
Dejan Papić

■ Laguna ■

Naslov originala

Terry Pratchett
THE LIGHT FANTASTIC

Copyright © Terry Pratchett 1986
First published by Colin Smythe Ltd. UK.

Copyright © 1998, 2023 za srpsko izdanje by LAGUNA

Ilustracija na koricama
© Josh Kirby via Thomas Schluck Agency

Sunce je polako izlazilo, kao da nije bilo sigurno da to vredi truda.

Svitao je još jedan dan na Disku, ali vrlo postepeno, a evo i zašto.

Kad se svetlost susretne sa jakim magijskim poljem, ona potpuno gubi osećaj hitnosti. Odmah usporava. A na Disksvetu magija je bila neprijatno jaka, što je značilo da je meka žuta svetlost zore tekla nad uspavanim predelom kao milovanje nežne ljubavnikove ruke, ili, kako bi neki rekli, poput zlatastog sirupa. Sačekala je da se doline napune. Nagomilavala se ispred planinskih venaca. Kada je došla do Kori Celesti, petnaestokilometarske upravne spirale od sivog kamenja i zelenog leda koja je označavala središte Diska i bila stanište njegovih bogova, taložila se u gomilama, sve dok konačno nije provalila u vidu velikog lenjog cunamija, tihog poput somota, preko tamnih predela u pozadini.

Bio je to prizor koji se nije mogao videti ni na jednom drugom svetu.

Naravno, nijedan drugi svet nisu kroz zvezdani beskraj nosila na leđima četiri džinovska slona, posađena na oklop džinovske kornjače. Njegovo ime – ili, prema drugoj filozofskoj školi, Njeno ime – bilo je Veliki A'Tuin; on – ili, moglo bi biti, ona – neće odigrati centralnu ulogu u onome što sledi, ali od vitalne je važnosti za razumevanje Diska znati da je on – ili ona – tamo dole, ispod rudnika i otičućih mora i lažnih fosilnih kostiju koje je postavio Tvorac koji nije imao ništa pametnije da radi nego da uznemirava arheologe i daje im lude ideje.

Veliki A'Tuin, zvezdana kornjača, sa oklopom prevučeni korom od smrznutog metana, prošaranim meteor-skim kraterima i ispranim asteroidnom prašinom. Veliki A'Tuin, sa očima poput prastarih mora i mozgom veličine kontinenta kroz koji su misli klizile poput malih blistavih glečera. Veliki A'Tuin, velikih sporih tužnih peraja, sa zvezdanouglačanim leđnim oklopom, tegli kroz galaktičku noć pritisnut težinom Diska. Ogroman kao svetovi. Star kao Vreme. Strpljiv kao cigla.

U stvari, filozofi su sve to pogrešno shvatili. Veliki A'Tuin se zapravo sjajno zabavlja.

Veliki A'Tuin je jedino stvorenje u celom svemiru koje tačno zna gde ide.

Naravno, filozofi su godinama raspravljali o tome gde bi to Veliki A'Tuin mogao da ide, i često su govorili kako ih brine da to možda nikada neće ni saznati.

Saznaće oni to za dva meseca. A onda će se *zaista* zabrinuti...

Nešto drugo je već dugo brinulo maštovitije filozofe na Disku. To je bilo pitanje pola Velikog A'Tuina, i prilično je vremena i muke utrošeno da bi se to jednom zasvagda razjasnilo.

U stvari, dok veliki tamni oblik promiče poput beskrajne četke za kosu od kornjačinog oklopa, rezultati poslednjih napora upravo izbijaju na površinu.

Ono što pada, potpuno van kontrole, jeste bronzani oklop *Moćnog putnika*, neke vrste neolitskog svemirskog broda, koji su načinili i gurnuli preko Ivice astronomi-sveštenici Krula, koji se pogodno nalazi na samom rubu Sveta i dokazuje da postoji stvar kao što je besplatno lansiranje.

Unutar broda je Dvocvet, prvi turista Diska. On je nedavno proveo nekoliko meseci istražujući ga, a sada ga je ubrzano napuštao iz razloga koji su prilično složeni, ali imaju veze sa pokušajem bekstva iz Krula.

Ovaj pokušaj bio je hiljadu posto uspešan.

Ali uprkos svim pokazateljima koji govore da bi mogao biti i *poslednji* turista Diska, on uživa u pogledu.

Propadajući za njim, neka tri kilometra iznad, nalazi se Rinsvind čarobnjak, u onome što se na Disku zove svemirsko odelo. Predstavite ga sebi kao ronilačko odelo koje su načinili ljudi koji nikada nisu videli more. Pre nekih šest meseci on je bio savršeno običan propali čarobnjak. Onda je upoznao Dvocveta, bio zaposlen kod njega kao vodič za preterano veliku platu, i proveo veći deo ostalog vremena kao neko u koga se gađalo, koga su maltretirali, ko je progonjen, a potom visio bez nade za spas, ili, kao što je sada bio slučaj, padajući sa visokih mesta.

On ne uživa u pogledu, jer mu ceo predašnji život prolazi kao blesak ispred očiju i zaklanja vidik. On uči zašto je, kada obučete svemirsko odelo, od životne važnosti da ne zaboravite šlem.

Mnogo toga bi se sada moglo dodati da bi se objasnilo zašto ova dvojica padaju sa sveta i zašto Dvocvetov Prtljag, poslednji put viđen u očajničkom pokušaju da ga prati na stotinama nožica, nije obična putna torba, ali takva pitanja oduzimaju vreme, i više su gnjavaža nego što zaista donose neku korist. Na primer, priča se da je neko na zabavi pitao čuvenog filozofa Laj Tin Vidla: „Zašto ste ovde?“, i da je za odgovor bilo potrebno tri godine.

Mnogo je značajniji događaj koji se odvija gore, daleko iznad Velikog A'Tuina, slonova i brzonestajućeg čarobnjaka. Sama materija Vremena i Prostora samo što nije propuštena kroz cediljku.

* * *

Vazduh je bio sluzav usled jedinstvenog zadaha magije i ljut usled dima sveća načinjenih od crnog voska za čije se tačno poreklo mudri ljudi ne bi raspitivali.

Bilo je nečeg veoma čudnog u ovoj prostoriji, duboko u podrumima Nevidljivog univerziteta, Diskovog glavnog fakulteta magije. Zacelo se činilo da ima previše dimenzija, ne baš vidljivih, ali koje su lebdele negde oko vidokruga. Zidovi su bili prekriveni okultnim simbolima, a veći deo poda zauzimao je Osmostruki žig Stazisa, za koga je u magijskim krugovima bilo opšteprihvaćeno da ima moć da zaustavi dobro naciljanu ciglu.

Jedini komad nameštaja u sobi bio je pijedestal od crnog drveta, izrezbaren u obliku ptice – dobro, da budemo iskreni, u obliku nečega sa krilima što je bolje i ne zagledati izbliza – a na pijedestalu, privezana za teški lanac načičkan katancima, bila je knjiga.

Velika, ali ne posebno upečatljiva knjiga. Druge knjige u univerzitetskoj biblioteci imale su korice optočene retkim dragim kamenjem i očaravajućim drvetom, ili su bile povezane zmajevom kožom. Ova je bila obložena poprilično pohabanom kožom. Izgledala je kao ona vrsta knjige koja bi u bibliotečkim katalogima bila opisana kao „malo umrljana“, mada bi bilo iskrenije priznati da je izgledala kao da je bila mrcvarena, čerečena, a možda i prežvakana.

Zatvarale su je metalne kopče. One nisu bile ukrašene, već samo veoma teške – poput lanca, čija svrha nije bila toliko da pričvrsti knjigu za pijedestal koliko da je obuzda.

Izgledale su kao rad nekoga ko je imao jasnu nameru, ali ko je veći deo života proveo praveći okove za slonove.

Vazduh se zgušnjavao i vrtložio. Stranice knjige su počele da se nabiru na prilično zastrašujući, oprezan način, i plava svetlost pokulja iz njih. Tišina u sobi poče da narasta, snagom pesnice koja se lagano steže.

Pola tuceta čarobnjaka u noćnim ogrtačima smenjivalo se u provirivanju kroz rešetkicu na vratima. Nijedan čarobnjak nije mogao da spava dok se ovako nešto odvijalo – nagomilavanje sirove magije širilo se Univerzitetom kao plima.

„Dobro“, reče glas. „Šta se dešava? I zašto ja nisam pozvan?“ Galder Vedervaks, vrhovni veliki prizivač Reda srebrne zvezde, imperijalni lord Svete palice, ipsisimus osmog

nivoa i 304. rektor Nevidljivog univerziteta, jednostavno nije bio impresivan prizor, čak ni u crvenoj noćnoj odori sa rukom tkanim, mističnim runama, čak ni u dugačkoj kapi sa kićankom, čak ni sa svećnjakom u ruci. Skoro da je u tome uspeo sa čupavim papučama.

Šest uplašanih lica okrenuše se ka njemu.

„Hm, vi *jeste* pozvani, gospodaru“, reče jedan od nižih čarobnjaka.

„Zato ste ovde“, dodade usrdno.

„Mislim, zašto nisam pozvan *pre?*“, preseče Galder, proguravši se do rešetke.

„Hm, pre koga, gospodaru?“, ču se čarobnjak.

Galder sevnu očima prema njemu, a onda baci pogled kroz rešetku.

Vazduh u sobi je sada iskrio sićušnim blescima, dok su čestice prašine sagorevale u struji sirove magije. Žig Stazisa je počinjao da dobija plikove i da se uvija po ivicama.

Dotična knjiga zvala se Oktavo i, vrlo očigledno, nije bila obična.

Postoji, naravno, mnogo poznatih knjiga magije. Neki mogu pričati o Nekrotelekomniku, sa stranama načinjanim od kože prastarih guštera; neki mogu ukazati na Knjigu izlaska oko Jedanaestice, koju je napisala misteriozna i ne mnogo rigorozna Lamaička sekta; neki se mogu setiti da je Ogromni zabavni priručnik čuven po tome što sadrži jedinu preostalu početnu šalu u svemiru. Ali to su tek brošure u poređenju sa Oktavom, koga je Tvorac Svemira, veruje se, zaboravio – sa svojstvenom rasejanošću – ubrzo po završetku svog glavnog dela.

Osam čini utamničenih u njegovim stranama vodilo je tajnovit i složen život, a opšte rasprostranjeno verovanje bilo je da...

Galderovo čelo se nabora dok je gledao uzburkanu sobu. Naravno, tamo je sada bilo samo sedam čini. Neki mladi kreten od čarobnjačkog učenika svojevremeno je krišom bacio pogled u knjigu i jedna čin je utekla i ušančila mu se u umu. Niko nikada nije uspeo da otkrije kako se to dogodilo. Kako se ono beše zvao? Vinsvond?

Oktarinske i purpurne varnice iskrile su na boku knjige. Tanak kovitlac dima je počeo da se diže s pijedestala, a teške metalne kopče koje su držale knjigu zatvorenom nesumnjivo su počinjale da izgledaju napregnuto.

„Zašto su čini tako uznemirene?“, zapita jedan mlađi čarobnjak.

Galder slegnu ramenima. Naravno, to nije smeo da pokaže, ali zaista je počinjao da se brine. Kao vešt čarobnjak osmog nivoa mogao je da vidi poluprovidne oblike što su se na trenutke pojavljivali u podrhtavajućem vazduhu, kako laskaju i dozivaju. Na potpuno isti način kao što se mušice pojavljuju pre oluje, zaista teška nagomilavanja magije uvek su privlačila spodobе iz haotičnih Utamničenih dimenzija – odvratne Stvari, sa ispremeštanim organima i pljuvačkom, koje su uvek tražile neku pukotinu da se provuku u svet ljudi.*

Ovo je moralo da bude zaustavljeno.

* Nećemo ih opisivati, pošto su čak i oni lepši izgledali kao potomci oktopoda i bicikla. Dobro je poznato da *stvari* iz nepoželjnih svetova uvek traže ulaz u ovaj naš, što je fizički ekvivalent „prikladnog“ za autobuse, i „bližeg“ za prodavnice.

„Trebaće mi dobrovoljac“, reče čvrsto.

Nastade iznenadna tišina. Jedini zvuk dolazio je iza vrata. Bila je to neugodna buka metala koji je pucao od napregnutosti.

„Dobro onda“, reče. „U tom slučaju, trebaće mi srebrna pinceta, oko litar mačje krvi, mali korbač i stolica...“

Kaže se da je suprotnost buke tišina. To nije tačno. Tišina bi bila užasna graja u poređenju sa mekom implozijom bezglasnosti koja je pogodila čarobnjake silom eksplodirajućeg maslačka.

Debeo stub usmerene svetlosti iskoči iz knjige, pogodi tavanicu u plamenom pljusku i nestade.

Galder posmatraše kroz rupu, zanemarivši osmuđena ostrvca u svojoj bradi. Dramatično upre prstom.

„Ka gornjem podrumu!“, povika i polete kamenim stepenicama. Papuče su mu klepetale a noćni ogrtač lepršao, dok su ga drugi čarobnjaci pratili, sudarajući se u žudnji da budu poslednji.

Međutim, svi su stigli na vreme da vide vatrenu loptu okultnog potencijala kako nestaje u tavanici gornje prostorije.

„Urgh“, reče najmlađi čarobnjak i pokaza na pod.

Prostorija je bila deo biblioteke pre nego što je magija proletela kroz nju, nasilno sastavljajući čestice mogućnosti svega na svom putu. Tako se činila razumnom pretpostavka da su purpurni gušterčići bili deo poda, a puding od ananasa su verovatno nekad bile knjige. A nekolicina čarobnjaka se kasnije klela da je mali tužni orangutan koji je sedeo u sredini svega veoma ličio na glavnog bibliotekara.

Galder pogleda nagore. „Ka kuhinji!“, riknu, gacajući kroz puding do sledećeg stepeništa.

Niko nikada neće saznati u šta je bio pretvoren veliki gvozdeni štednjak, zato što je on proleteo kroz zid i već daleko odmakao pre nego što je izbezumljena potera čarobnjaka razrogačenih očiju upala u sobu. Kuvar povrća je mnogo kasnije pronađen sakriven u kazanu sa supom kako bunca nerazumne stvari, poput: „Kolenice! Užasne kolenice!“

Poslednji tračci magije, donekle usporene, nestajali su kroz tavanicu.

„Ka Velikoj sali!“

Stepenice su ovde bile mnogo šire i bolje osvetljene. Dahćući i šireći miris ananasa, izdržljiviji čarobnjaci stigoše do vrha u času kada je vatrena kugla dospela do sredine velike, promajne odaje koja je predstavljala glavnu univerzitetsku dvoranu. Tu je nepomično lebdela, osim što su jezičci plamena povremeno sevali u lukovima i cvrčali na njenoj površini.

Čarobnjaci puše, kao što svi znaju. To je verovatno objašnjavalo hor zagrobnog iskašljavanja i krkljavog dahtanja koji se prolomio iza Galdera, dok je on procenjivao situaciju i razmišljao da li bi se usudio da potraži neko sklonište. On zgrabi preplašenog studenta.

„Dovedi mi vidovnjake, nadvidovnjake, proroke i parapsihologe!“, zaurla. „Hoću da se ovo prouči!“

Nešto je dobijalo oblik unutar vatrene kugle. Galder pokri oči i kroz prste virnu u oblik koji se stvarao pred njim. Nije moglo biti zabune. Bio je to svemir.

Bio je sasvim siguran jer je u kancelariji posedovao model za koji se smatralo da je daleko upečatljiviji od prave stvari. Suočen sa mogućnostima koje su pružali biserčići i srebrni filigran, Tvorac je bio na čistom gubitku.

Ali sićušni svemir unutar vatrene kugle bio je neprirodno – pa, stvaran. Jedino je nedostajala boja. Sav je bio proziran, magličastobeo.

Bili su tu Veliki A'Tuin, četiri slona i sam Disk. Iz ovog ugla Galder nije mogao dobro da vidi površinu, ali je sa hladnom izvesnošću znao da je savršeno precizno modelirana. Mada, mogao je da razazna minijaturnu repliku Kori Celesti, na čijim su najvišim vrhovima svađalački i pomalo buržoaski bogovi Sveta živeli u mermerno-alabasternoj palati koju su izabrali da zovu Danmenifestin. Za svakog građanina Diska koji je pretendovao na kulturno uzdizanje uvek je bila prilično neprijatna pomisao da su njime vladali bogovi čiji je ideal vrhunskog umetničkog doživljaja bilo muzičko zvonce na vratima.

Embrion svemira poče da se kreće, pomalo se nakrivljujući... Galder pokuša da vikne, ali glas odbi da izađe.

Lagano, ali sa nezaustavljivom snagom eksplozije, oblik se širio.

On je posmatrao, prvo uplašeno, pa zaprepašćeno, a onda je oblik prošao kroz njega lagano kao misao. Ispružio je ruku i posmatrao kako mu blede utvare stenovitih naslaga prolaze kroz prste u napetoj tišini.

Veliki A'Tuin, veći od kuće, već je miroljubivo potonuo kroz pod.

Čarobnjaci iza Galdera do pojasa su bili u morima. Brod, manji od naprstka, upade Galderu u oko, trenutak pre nego što ga je nalet odneo kroz udaljenije zidove.

„Ka krovu!“, pođe mu za jezikom, dok je drhtavim prstom pokazivao ka nebu.

Oni čarobnjaci kojima je ostalo malo razuma za razmišljanje i dovoljno vazduha za trčanje krenuše za njim, jureći kroz kontinente koji su se prosejavali kroz kamene zidove.

* * *

Bila je to tiha noć, tek uznemirena nagoveštajem zore. Polumeseć je upravo zalazio. Ank-Morpork, najveći grad u zemljama oko Kružnog mora, spavao je.

Ovo tvrđenje nije sasvim tačno.

S jedne strane, delovi grada koji su se normalno bavili, na primer, prodajom povrća, potkivanjem konja, rezbarenjem posebnih malih ukrasa od žada, menjanjem novca i pravljenjem stolova, uglavnom su spavali. Sem ukoliko su patili od nesаницe. Ili ustali u toku noći da, recimo, odu do kupatila. S druge strane, mnogi manje čestiti građani su bili potpuno budni, i oni su se, na primer, pentrali kroz prozore koji nisu bili njihovi, prerezivali grla, pljačkali jedni druge, slušali glasnu muziku u zadimljenim podrumima i, sve u svemu, mnogo se bolje zabavljali. Ali većina životinja je spavala, izuzev pacova. I slepih miševa, naravno. A što se insekata tiče...

Poenta je u tome da je deskriptivno pisanje vrlo retko potpuno precizno i tokom vladavine Olafa Kvimbija II kao patricija Ank-Morporka doneti su neki propisi, kao pokušaj da se prevaziđu ovi problemi i unese nešto iskrenosti u izveštavanje. Tako, ako je legenda govorila o znamenitom heroju o „čijem junaštvu svi govorašu“, svaki bard koji je cenio svoj život hitro bi dodao: „Izuzev nekoliko ljudi u njegovom rodnom selu koji su mislili da

je lažov, i priličnog broja drugih ljudi koji nikad nisu ni čuli za njega.“ Pesnička poređenja su bila striktno ograničena na izjave poput: „Njegov moćni at beše hitar kao dnevni vetar za mirnog dana, recimo oko četiri metra u sekundi“, a svako slobodnije tvrđenje o voljenoj koja je imala lice zbog kojeg bi hiljade brodova zaplovilo, moralo je biti potkrepljeno dokazom da je predmet žudnje zaista izgledao kao boca šampanjca.

Kvimbija je na kraju ubio zlovoljni poeta tokom ogleđa sprovedenog u palati, a koji je trebalo da dokaže spornu tačnost izreke: „Pero je moćnije od mača“. U njegovu čast ovo je ispravljeno, dodavanjem dela u kome se kaže: „samo ako je mač vrlo mali, a pero veoma oštro“.

Elem, spavalo je otprilike šezdeset sedam, možda šezdeset osam procenata grada. A ni ostali građani koji su se šunjali zbog uglavnom nezakonitih radnji nisu primetili bledunjavu plimu koja je narastala kroz ulice. Samo su čarobnjaci, naviknuti da vide nevidljivo, posmatrali kako se penuša preko udaljenih polja.

Disk, koji je bio ravan, nije imao pravi horizont. Svaki pustolovni mornar koji bi dobio čudne ideje od predugog posmatranja jaja i pomorandži i krenuo u potragu za suprotnom stranom, ubrzo bi shvatio da su udaljeni brodovi ponekad izgledali kao da nestaju preko Ivice sveta zato što su *zaista* nestajali preko nje.

Ali u vazduhu obmotanom maglom i ispunjenom prašinom bilo je ograničenja, čak i za Galderov vid. On pogleda nagore. Visoko iznad Univerziteta nadvijala se turobna i prastara Kula umetnosti, za koju se pričalo da je bila najstarija građevina na Disku, sa čuvenim spiralnim stepeništem koje se sastojalo od osam hiljada osam stotina osamdeset

i osam stepenika. Sa njenog vrha, staništa gavranova i iznenađujuće pripravnih gargojla,* čarobnjak bi mogao da vidi i samu Ivicu Diska. Nakon desetak minuta užasnog kašljanja, naravno.

„K vragu“, promumla. „Zašto sam čarobnjak, na kraju krajeva? Avijento, tesalos. Ja bih leteo! K meni, duhovi vazduha i tame!“

On ispruži čvornovatu ruku i uperi je u komad oronulog grudobrana. Oktarinska vatra mu pokulja iz nikotinski žutih noktiju i rasprsnu se daleko iznad, o plesnjivi kamen obložen vlažnom mahovinom.

Ovaj pade. Precizno proračunatom razmenom brzina Galder se podiže, dok mu je noćni ogrtač lepršao oko koščatih nogu. Vinu se, više i više, jezdeći kroz bledu svetlost poput, poput – dobro, poput vremešnog, ali moćnog čarobnjaka koji je potisnut palcem stručno postavljenim na terazije vasiona.

Prizemlji se na kompost od starih gnezda, uhvati ravnotežu i zagleda se u vrtoglavu panoramu Diskove zore.

U ovo doba godine Kružno more je bilo u odnosu na Kori Celesti skoro u pravcu zalaska sunca, i dok se dnevna svetlost preivala u zemlje oko Ank-Morporka, senka planine je presecala krajolik kao kazaljka na božjem sunčanom satu. Ali u pravcu noći, u trci sa sporom svetlošću prema Ivici sveta, talasala se bela izmaglica.

Iza njega se začu krckanje grančica. Okrenu se i vide Impera Trajmona, drugog po rangu u Redu, koji je bio jedini čarobnjak sposoban da ga prati.

* Istecišta na oluku u obliku grotesknh likova (naročito na gotskim građevinama). (Prim. prev.)

Galder ga je ignorisao za trenutak, vodeći računa o tome da se čvrsto drži za kamenu ogradu i pojača čini lične zaštite. Napredovanje je, inače, išlo sporo u profesiji koja je tradicionalno obezbeđivala dug život, i bilo je prihvaćeno da mladi čarobnjaci često traže put do uspeha preko pokojnikovih cipela, pošto su ih ispraznili od njihovih stanara. Pored toga, bilo je nečega uznemirujućeg u mladom Trajmonu. Nije pušio, i pio je samo prokuvanu vodu, a Galder je podozrevao da je i pametan. Nije se smejao često i voleo je brojke i onu vrstu organizacionih šema koje obiluju kvadratima sa strelicama koje upućuju na druge kvadrate. Ukratko, bio je od one vrste ljudi koja bi koristila reč „personal“ a da to i misli.

Sada je čitav vidljivi deo Diska bio prekriven svetlučavom belom opnom koja mu je savršeno pristajala.

Galder pogleda svoje ruke i vide da su prekrivene bledom mrežom sjajnih niti koja je, kao rukavica, pratila svaki njegov pokret.

Prepoznao je ovu vrstu čini. Koristio ih je i sam. Ali njegove su bile manje, mnogo manje.

„To je Čin promene“, reče Trajmon. „Čitav svet se menja.“

Neki ljudi, pomisli Galder mračno, trebalo bi da su dovoljno poštteni da stave znak uzvika na kraju takve rečenice.

Začu se najtiši jasan zvuk, visok i oštar, nalik pucanju mišjeg srca.

„Šta to bi?“, upita. Trajmon ispravi glavu.

„Cis-dur, mislim“, reče.

Galder ništa ne reče. Belo svetlucanje je nestalo i prvi zvuci grada koji se budio dopreše do dvojice čarobnjaka.

Sve je izgledalo potpuno isto kao pre. Sve ovo, tek da bi stvari ostale iste?

Odsutno je lupkao džepove noćnog ogrtača dok konačno nije pronašao ono što je tražio, uglavljeno iza njegovog uva. On stavi vlažni kraj u usta, zazva mističnu vatru između prstiju i stade da vuče snažno kroz izgužvani zamotuljak, sve dok mu mala plavičasta svetlost ne zablista ispred očiju. Zakašlja se jednom ili dvaput.

Zaista je duboko razmišljao.

Pokušavao je da se priseti da li mu neki bog duguje uslugu.

* * *

U stvari, bogovi su bili zbunjeni ovim kao i čarobnjaci, ali bili su nemoćni da ma šta preduzmu; osim toga, bili su zauzeti u eonima staroj bici protiv Ledenih džinova koji su odbili da vrate kosilicu za travu.

Ali neki ključ za objašnjenje onoga što se zaista desilo mogao se naći u činjenici da je Rinsvind, čiji je film proživljenog života upravo došao do prilično zanimljivog dela u kome je imao petnaest godina, iznenada shvatio da nakon svega ne umire, već da visi naglavačke na boru.

Lako se spustio, padajući nekontrolisano sa grane na granu, dok se nije strmoglavio u gomilu borovih iglica. Tu je ležao, boreći se za dah i želeći da bude bolja ličnost.

Negde, znao je, mora da postoji savršeno logična veza. U jednom trenutku umireš, padajući preko Ivice sveta, a u sledećem si okrenut naopačke na drvetu.

Kao što se uvek dešava u ovakvim trenucima, Čin se podiže u njegovom umu.

Rinsvinda su profesori smatrali onoliko nadarenim čarobnjakom koliko se ribe smatraju nadarenim planinarima. Verovatno bi ionako bio izbačen sa Nevidljivog univerziteta – nije umeo da pamti čini, a od pušenja mu je bilo muka – ali pravu nevolju je izazvalo glupo ušunjavanje u sobu sa okovanim Oktavom i njegovo otvaranje.

Nevolju je pogoršavala činjenica da niko nije mogao da shvati zašto su svi katanci privremeno postali otključani.

Čin nije bila zahtevan stanar. Ona je samo tu sedela, kao stara žaba na dnu bazena. Ali kada god bi Rinsvind bio zaista umoran, ili vrlo uplašen, ona bi pokušala da se izrekne. Niko nije znao šta će se desiti ako se jedna od Osam velikih čini sama izrekne, ali vladalo je opšte mišljenje da bi najbolje mesto za posmatranje posledica toga bila druga vasiona.

Bilo je neobično razmišljati o tome ležeći na gomili iglica, posle pada sa Ivice sveta, ali Rinsvind je imao osećaj da je Čin želela da ga sačuva u životu.

„Meni odgovara“, pomisli.

On sede i zagleda se u drveće. Rinsvind je bio gradski čarobnjak i mada je bio svestan da postoje brojne razlike među vrstama drveća po kojima ih njihovi bližnji raspoznaju, on je zasigurno znao jedino da onaj kraj bez lišća ide u zemlju. Bilo ga je previše, i bilo je postavljeno bez ikakvog smisla za red. Ovo mesto nije čišćeno vekovima.

Seti se nečega u vezi sa mogućnošću orijentacije pomoću mahovine na drvetu. Ovo drveće je bilo pokriveno mahovinom, sa drvenim izraslinama i raščupanim starim

granama; kada bi drveće bilo ljudi, ovo bi sedelo u stolicama za ljuljanje.

Rinsvind šutnu najbliže stablo. Nepogrešivom preciznošću ono ispusti žir na njega. On reče: „Ou!“ Drvo, glasom nalik na vrlo stara vrata koja se širom otvaraju, reče: „Tako ti i treba.“

Nastupi duga tišina.

Onda Rinsvind kaza: „Jesi ti to rekao?“

„Da.“

„A i to takođe?“

„Da.“

„Oh.“ Razmisli za trenutak. Potom pokuša: „Pretpostavljam da nema šanse da ti kojim slučajem znaš kako se odavde izlazi?“

„Ne. Ne skitam previše“, reče drvo.

„Prilično dosadan život, pretpostavljam“, reče Rinsvind.

„Nemam pojma. Nikad nisam bilo ništa drugo“, reče drvo.

Rinsvind ga pogleda pažljivije. Izgledalo je isto kao i svako drugo drvo koje je ikad video.

„Jesi li magično?“, zapita.

„Niko mi to nije rekao“, kaza drvo. „Pretpostavljam.“

Rinsvind pomisli: Ne može biti da govorim sa drvetom. Ako govorim sa drvetom, mora da sam lud, a ja nisam lud, stoga – drveće ne govori.

„Zbogom“, reče odlučno.

„Ej, nemoj da ideš“, započe drvo, a onda shvati uzaludnost svega toga. Posmatralo ga je kako se tetura kroz grmlje i skrasilo se, osećajući sunce na lišću, srkanje i grgotanje vode u korenu, i samo narastanje i opadanje svog soka, kao

odgovor na privlačenje Sunca i Meseca. Dosadan, pomisli. Kakva čudna izjava. Drveće može da se dosađuje, naravno. Bube to rade sve vreme, ali nisam siguran da je na to mislio. I možeš li uopšte da budeš nešto drugo?

U stvari, Rinsvind više nikada nije razgovarao sa ovim drvetom, ali od tog kratkog razgovora ono je začelo osnovu prve religije drveća koja se, s vremenom, proširila svim šumama sveta. Osnova tog verovanja bila je sledeća: drvo koje je bilo dobro drvo, i vodilo čist, pošten i uspravan život, moglo je da bude sigurno u posmrtni život. Ako je bilo zaista dobro, moglo je da se zauvek reinkarnira u obliku pet hiljada rolni toalet-papira.

* * *

Nekoliko kilometara dalje, kada je shvatio da se ponovo našao na Disku, Dvocvet se takođe borio sa iznenađenjem. Sedeo je na trupu *Moćnog putnika* dok je ovaj postojano klokotao, nestajući ispod površine tamne vode velikog jezera okruženog drvećem.

Začudo, on nije bio preterano zabrinut. Dvocvet je bio turista, prvi od te vrste koji je evoluirao na Disku, a temeljni deo njegovog bića predstavljalo je kao stena čvrsto uverenje da mu se ništa zaista loše ne može desiti jer on *nije umešan*; on je takođe verovao da svako može da razume sve što on kaže, samo ako govori glasno i sporo, da se u ljude u suštini može imati poverenja i da se sve može razjasniti među ljudima dobre volje, samo ako se ponašaju razumno.

Teoretski, ovo mu je davalo verovatnoću preživljavanja nešto manju nego, recimo, sardeli, ali na Rinsvindovo

zaprepašćenje, činilo se da sve to deluje. Čovečuljkova potpuna nesvesnost svih vidova opasnosti nekako je obeshrabrivala opasnost, tako da bi ona obično digla ruke od svega i odlazila.

Prosto suočavanje sa mogućnošću davljenja nije imalo šanse. Dvocvet je bio sasvim siguran da u dobro organizovanom društvu ljudima ne može biti dozvoljeno da se tek tako dave.

Pomalo je brinuo za svoj Prtljag, ali se tešio da je on od kruškovog drveta mudrosti i trebalo bi da je dovoljno pametan da se stara sam o sebi...

* * *

Na trećem kraju šume mladi šaman je prolazio kroz veoma bitan deo svoje obuke. Pojeo je osvećenu lisičarku, popušio sveti rizom, pažljivo je isitnio mističnu pečurku i njome popunio sve otvore, i sada, sedeći prekrštenih nogu ispod borovog drveta, usredsredio se na stupanje u vezu sa čudnim i divnim tajnama srca Bića, ali još više na sprečavanje vrha svoje glave da se odšrafi i odleti.

Plavi četvorostrani trouglovi kretali su se njegovim vidnim poljem. Povremeno bi se bez nekog razloga nasmejao sam za sebe, govoreći nešto poput: „Opa“ i „Urgh“.

Nešto se pokrenu u vazduhu i desi se ono što će kasnije opisati kao: „Poput neke vrste eksplozije, samo izvrnute naopako, shvatate?“, i iznenada, tamo gde je bilo samo ništa, našao se veliki pohabani drveni kovčeg.

To čudo je tresnulo o gnjilo lišće, ispružilo desetine nožica i nezgrapno se okrenulo da bi pogledalo šamana.

Tačnije rečeno, ono nije imalo lice, ali i kroz mikološku izmaglicu, bio je užasno svestan da ga je gledalo. I to ne baš umiljato. Bilo je neverovatno kako zlokobni mogu da budu brava i nekoliko čvorova.

Na njegovo izrazito olakšanje, ono kao da drvenasto slegnu ramenima i lakim galopom se zaputi kroz drveće.

Sa nadljudskim naporom šaman se prisećao redosleda pokreta za pridizanje, čak je uspeo da napravi nekoliko koraka, pre nego što je pogledao nadole i, kada mu je ponestalo nogu – odustao.

Rinsvind je za to vreme pronašao stazu. Prilično je kri-
vudala i bio bi mnogo srećniji da je bila kaldrmisana, ali ako hoda bar će imati šta da radi.

Nekoliko drveta pokuša da zapodene razgovor, ali Rinsvind je bio skoro siguran da to nije normalno ponašanje za drveće i zato nije obraćao pažnju na njih.

Dan se odužio. Nije bilo nikakvog zvuka, osim brujanja nezgodnih malih insekata koji su ga bockali i šaputanja drveća koje je diskutovalo o religiji i problemima sa vevericama. Rinsvind poče da se oseća vrlo usamljeno. Zamišljao je sebe kako živi u šumi zauvek, spavajući na lišću i jedući... i jedući... šta god je moglo da se jede u šumi. Drveće, pretpostavi, i bobice i orasi. Morao bi da...

„Rinsvinde!“

Stazom je nailazio Dvocvet – mokač do kostiju – ali blistav od oduševljenja. Prtljag je kaskao za njim (sve što je bilo napravljeno od takvog drveta pratilo bi svoje vlasnike svuda; zato se ono često koristilo za izradu kovčega za grobnu opremu vrlo bogatih kraljeva koji su želeli da budu sigurni da će novi život započeti sa čistim vešom).

Rinsvind uzdahnu. Sve do sada je mislio da dan nikako ne može biti gori.

* * *

Poče da pada izuzetno obilna i hladna kiša. Rinsvind i Dvocvet sedoše ispod drveta i posmatrahu je.

„Rinsvinde?“

„Mm?“

„Zašto smo mi ovde?“

„Pa, neki kažu da je Tvorac Svemira napravio Disk i sve na njemu, drugi kažu da je to veoma zamršena priča koja uključuje testise Boga Neba i mleko Zvezdane Krave, a neki čak drže da smo tu usled potpuno slučajnog narastanja čestica verovatnoće. Ali ako misliš zašto smo *ovde*, umesto da padamo sa Diska, nemam blagog pojma. Verovatno je posredi neka užasna greška.“

„Ah. Misliš li da postoji nešto za jelo u šumi?“

„Da“, reče čarobnjak kiselo, „mi.“

„Imam nešto žirova, ako volite“, reče drvo usrdno.

Sedeli su u vlažnoj tišini nekoliko trenutaka.

„Rinsvinde, drvo je reklo...“

„Drveće ne priča“, preseče Rinsvind. „To je važno imati na umu.“

„Ali upravo si čuo...“

Rinsvind uzdahnu. „Pazi“, reče. „Sve se svodi na prostu biologiju, zar ne? Ako hoćeš da pričaš, treba ti oprema za to, kao na primer pluća, usta i, i...“

„Glasne žice“, reče drvo.

„Jeste, i to“, reče Rinsvind. Zaćuta i turobno se zagleda u kišu.

„Ja sam mislio da čarobnjaci znaju sve o drveću, i ishrani u divljini, i slično“, reče Dvocvet prekorno. Retko se dešavalo da je išta u njegovom glasu ukazivalo da on doživljava Rinsvinda ikako drugačije nego kao vrhunskog maga, te se čarobnjak baci u akciju.

„Znam ja, znam ja“, odbrusi.

„Dobro, koje je onda ovo drvo?“, zapita turista. Rinsvind pogleda nagore.

„Bukva“, reče odlučno.

„U stvari...“, poče drvo, i brzo zaćuta. Uхватило je Rinsvindov pogled.

„One stvari tamo gore liće na žirove“, reče Dvocvet.

„Da, pa, ovo je srasla, ili heptokarpična podvrsta“, reče Rinsvind. „Zaista, orasi vrlo liće na žirove. Mogu da prevare praktično svakoga.“

„Bože“, reče Dvocvet i nastavi: „Šta je, onda, onaj grm tamo?“

„Imela.“

„Ali ima trnje i crvene bobice!“

„Pa?“, reče čvrsto Rinsvind i upilji se u njega. Dvocvet prvi popusti.

„Ništa“, reče pokunjeno. „Mora da sam bio loše obavešten.“

„Upravo.“

„Ali ispod nje su neke krupne pečurke. Da li su za jelo?“

Rinsvind ih pažljivo osmotri. Zaista su bile vrlo velike i imale crveno-bele tačkaste kape. One su, u stvari, bile od vrste koju bi lokalni šaman (koji je u ovom trenutku bio

nekoliko kilometara daleko, sklapajući prijateljstvo sa ste-
nom) pojeo samo ako bi prethodno vezao vrlo veliki kamen
za nogu. Nije mu preostalo ništa drugo nego da izađe na
kišu i da ih bolje pogleda.

On kleknu u lišće i zagleda se ispod kape. Malo zatim
reče slabašno: „Ne, uopšte nisu za jelo.“

„Zašto?“, viknu Dvocvet. „Jesu li režnjevi pogrešne ni-
janse žute boje?“

„Ne, ne baš...“

„Onda pretpostavljam da im stabljike nisu pravilno
izbrazdane?“

„Izgedaju dobro, zapravo.“

„Kapa, onda, pretpostavljam da je kapa pogrešne boje“,
reče Dvocvet.

„U to nisam siguran.“

„Dobro, onda, zašto nisu za jelo?“

Rinsvind se nakašlja. „U pitanju su mala vrata i prozori“,
reče ojađeno, „to ih skroz otkriva.“

* * *

Oluja je šibala kroz Nevidljivi univerzitet. Kiša mu je lila
preko krovova i klokotala iz gargojla, od kojih su jedna ili
dve lukavije zbrisale u zaklon, negde u lavirintu crepova.

Daleko ispod, u Velikoj sali, osam najmoćnijih čarob-
njaka Disksveta okupili su se na uglovima ceremonijalnog
oktograma. U stvari, oni verovatno nisu bili najmoćniji,
ako ćemo pravo, ali svakako su imali veliku moć preživlja-
vanja, što je u takmičarskom svetu magije bilo otprilike
jedno te isto. Ispod svakog čarobnjaka osmog ranga bilo

je pola tuceta čarobnjaka sedmog ranga koji su pokušavali da ga zbate i zato su viši čarobnjaci razvili podozriv odnos prema, na primer, škorpionjama u svom krevetu. Stara poslo- vica je to sažela: kad se čarobnjak umori od traženja stakla u svojoj večeri, govorila je, umoran je od života.

Najstariji čarobnjak Grejhald Spold od Reda antičkih i istinski originalnih mudraca neprekinutog kruga teško se osloni o svoju izrezbarenu palicu i ovako reče:

„Pređi na stvar, Vedervakse, noge me probadaju.“

Galder, koji je napravio pauzu radi efekta, prostreli ga pogledom.

„Pa dobro onda, biću kratak...“

„Baš fino.“

„Svi smo potražili objašnjenje za jutrošnje događaje. Može li iko od nas da kaže da ga je dobio?“

Čarobnjaci se zгледаše međusobno. Nigde, osim na kon- ferenciji Trgovinskog udruženja za bratsku pomoć, nije se moglo pronaći više uzajamnog nepoverenja i sumnjičavosti nego među ovim višim magovima. Ali prosta činjenica bila je da je dan prošao vrlo loše. Obično govorljivi demoni, iznenada prizvani iz Utamničenih dimenzija, izgledali su pokunjeno i uzimali su kada bi im se postavljala pitanja. Čarobna ogledala su pucala. Tarot karte bi iznenada pobe- lele. Kristalne kugle su se skroz zamagljivale. Čak i zrnevlje pasulja, koje su čarobnjaci u normalnim situacijama pre- zirali kao beznačajno i nevredno razmatranja, ostajalo je skupljeno na sredini stola i odbijalo da se pomeri.

Ukratko, okupljeni čarobnjaci bili su zbunjeni. Čuo se opšti žamor slaganja.

„I stoga ja predlažem da izvedemo Ritual AškEnta“, reče Galder dramatično.

Morao je priznati da je očekivao bolju reakciju, nešto u stilu, pa: „Ne, ne Ritual AškEnta! Čoveku nije dato da se bavi takvim stvarima!“

Umesto toga, nastao je opšti žamor odobravanja.

„Dobra ideja.“

„Čini se razumno.“

„Počnimo sa tim, onda.“

Pomalo zatečen, on prizva procesiju nižih čarobnjaka koji unesoše različite magijske predmete.

Već je naznačeno da je otprilike tada u bratstvu čarobnjaka došlo do neslaganja oko načina izvođenja magije.

Mlađi čarobnjaci su ukazivali da je došlo vreme da magija osveži svoj imidž, i kako bi trebalo da prestanu da brljaju vosak i kosti i da postave stvari na dobro organizovanu osnovu, sa istraživačkim programima i trodnevnim seminarima u dobrim hotelima na kojima bi čitali biltene sa naslovima poput „Kuda sa geomantijom“ i „Uloga čizama od sedam milja u humanom društvu“.

Trajmon je, na primer, skoro prestao da se bavi magijom. Umesto toga, vodio je Red sa proračunatom delotvornošću, pisao mnoštvo izveštaja i imao veliku šemu na zidu svoje kancelarije, prekrivenu raznobojnim kuglicama, zastavicama i linijama koje nikom drugom nisu bile zaista jasne, ali koje su izgledale vrlo upečatljivo.

Druga vrsta čarobnjaka smatrala je da je sve ovo bacanje peska u oči i da nema nikakve veze sa imidžom, sem ako ovaj ne bi bio načinjen od voska i imao čiode zabodene po sebi.